

Schrijfdrift

De naoorlogse periode kende een hoog reproductiecijfer, maar dan niet de infectieuze variant genaamd reproductiegetal (Ro). Geboren in deze bekende neonatenhause op 4 januari 1950 als volbloed Steenbok (secur, slim, solide), zette mijn moeder mij al snel aan het denken: op mijn derde zat ik in een privéklasje en groeide ik op met de tien kleine negertjes en Moriaantje zo zwart als roet (enige vorm van woke besef moest nog indalen). Op de lagere school – ik skipte een jaar – deed ik mijn stinkende best om lozer dan loost te zijn, want dan mocht je samen met de meester een Kwattareep gaan kopen. Het cederen aan deze maternale prestatiedruk evoqueerde helaas wel een levenslange onychofagie ...

Ik kwam een jaar te vroeg op de Mercedes der Utrechtse middelbare scholen, het Stedelijk Gymnasium (uiteeraard aan de Homeruslaan), na een voor alle prospects verplichte admissiemaand in de grote vakantie. Een doodstille, acroamatische school met als qā'id dr. J.A.G. van der Veer, 'JAG' voor ons en, naar later bleek, de pee van Shellbigboss Jeroen, een oliecroesus en connu dans l'univers et dans mille autres lieux (excuus voor deze hapax eirèmenon). Xenophon (Thalassa! Thalassa!, Homerus' *Ilias* & *Odyssee* (hexameters met dactyli, spondei en trocheeën), Ovidius' *Metamorfosen* en Caesars *De bello Gallico* waren de taalkundige pièces de résistance. Nederlands hadden we weliswaar wel (van de later illustere professor Sötemann, die aan jouw uitspraak ad unguem en tot op de m² kon lokaliseren waar je ouders hun radices hadden), maar veel literatuur kwam er niet echt aan te pas, zelfs geen schund. Wij, B-gasten, hadden dan ook geen verplichte leeslijst. Op de vrije woensdagmiddag mocht je Hebreeuws of Spaans doen. Alle jongens kozen uiteraard Spaans: doctoranda Maya Hoogveld was het prototype van een wilhelmina-voorruit, zoals deze milf, met een chompa van vicuña om de schouders, deinend kwam aanglijden in haar Citroën Ami Berline met schuine achterruit (wiper de trop).

Ook op zaterdagochtend hadden we school, met – in het vijfde jaar – daarna nog van noen tot hora nona de voorbereiding op de 'facultatieve' Provincereis (wee je gebeente als je niet meewilde op die reis). Drie weken labeuren door Romeinse amfitheaters met hun diazomae in de cavea, rond het dejeuner een kneiterhete bergwandeling onder de smaltblauwe hemel met gebroken witte wolken, zonder een aasje tramontane; dwars door de Petites Alpilles naar de tremel van Alphonse Daudet, de Occitaanse lovelace; en slechts twee vrije middagen om te zwemmen. Het was een kwestie van sakkeren en aanpoten, de een nog bekaffer, en moeër dan de ander; niks laisser-faire, laissez-passer (pas op: maak hier geen lapsus calami). Maar we kregen er allemaal best wel een VO₂maxexpansie van.

Barre schooltijden, en toch zeer dankbaar daarvoor, achteraf. Overigens werd mijn jaar te vroeg een bisjaar. Een kleine hiccup in mijn carrière. Na school direct door in Utrecht

met de esculapenstudie van Aesculaap, gelijk ingeloot en stevig doorgebuffeld, hetgeen al na zes jaar, op mijn vierentwintigste, leidde tot de gewenste jachtvergunning. Beetje jong dus nog. Wel een leuke tijd gehad op studentenvereniging Unitas, maar nauwelijks nachtelijk doorhalen, want ik was een trouw collegevolgertje, al om halfnegen vroeg. Ambitie, ambitie!

Een jaar alsnog in militaire dienst als reserve-1e luitenant-arts. Rekruten keuren met het abohzissysteem. Ik mocht geen S5'jes uitdelen helaas; dat was voor de kolonel-arts. Aan de minimale diensttijd van één jaar plus één dag (ik had, godbetert, een urgentieverklaring om in dienst van de afdeling reumatologie van het AZU te komen; nou, als er iets niet urgent is) hield ik later nog het officierskruis KL over (gekscherend jeneverkruis genoemd). Vijftien jaar na afzwaaien, op de jaarlijks vaste dag van zes december (de jaardag van koning Willem II, die de orde in 1844 instelde), aan huis uitgereikt door een ordonnans, die mij de seskens op het lijf joeg bij de zojuist uitgebroken Eerste Golfoorlog (zou ik alsnog opgeroepen worden?). Na de reumatiekolie begon ik aan een chirurgisch avontuur. Eerst assistentschappen en later opleiding in de Hilversumse Rooms Katholieke Ziekenverpleeging. Veel eerste hulp verricht bij popcelebs en nipsliptypes. Zo kwam de Engelse popgroep The Tubes au grand complet bij ons langs, in de opnamestudio's hevig hokkend door het podium gezakt. Zuster en ik kregen allebei een gesigneerde elpee, die ik later met vette winst via Marktplaats kon verkopen aan een Moskoviet voor ₣ 10.000. Beroemdheden! Sensatie! Immes, ippes, ibbus!

Maar na drie jaar chirurgijnsvak was het mij toch niet sanguinisch genoeg. Ik verkoos de bloedbankbranche in Amsterdam, nu Sanquin geheten (wat een gelikte, orthografisch foute kutbedrijfsnaam trouwens, die je ook nog – door die letter q – gedwongen fout moet uitspreken, brr!). Eensdeels fabrieksmatige assemblage van bloedproducten, anderdeels uiterst interessant vanwege de onderzoeksmogelijkheden. Zo werden wij in korte tijd gebouleverseerd door een tiental infecties met hepatitis non-A non-B bij openhartchirurgiepatiënten, hetgeen onmiddellijk aan ons bloed geweten werd. Gelukkig waren wij als enige bloedbank zo betjoecht dat we van elke donatie een plasmastaal ingeijds en vijf jaar bewaard hadden; kamers vol diepvriezers, met een beslagen frigorist. Wij konden de aanklacht sluitend refuteren. Nader onderzoek wees uit dat de perfusionist, de man aan de knoppen van de long-hartmachinemachine, drager van het virus was en zonder rubberhandschoenen werkte. Voilà: mijn eerste publicatie.

Samen met Roel Coutinho, toen de baas van de Amsterdamse GG en GD en later hoogleraar bij het RIVM. Een ingezonden brief slechts, maar toch maar mooi in *The Lancet*. Dat was vet egocajolerend, om je naam zo gedrukt te zien. Het werd ook eventjes bloedstollend, zeg maar hemostatisch in de bloedbank. Ik was in de vakantie de eindverantwoordelijke man, toen we binnen één etmaal melding kregen van vijf acute sterfgevallen na bloedtransfusie met door ons geleverd bloed. OMG, paniek! Heel Amsterdam en Noord-Holland gemutet qua bloed, totdat we de volgende dag erachter kwamen dat het een partij 'geleend' Utrechts bloed betrof met een bewerkingsfout, waardoor het besmet was met een psychrofiele pseudomonasspecies.

De krant van wakker Nederland zat erbovenop en publiceerde bij mijn getelexte uitspraak – ‘geen commentaar’ – een foto van mij, ooit eens te goeder trouw voor een dochterblad gemaakt ten behoeve van donorwerving. Journalist Frits Gonggrijp schreef er vernietigende Telegraafwoorden bij. Rapaille en canaille, dat journaille! Maar wel spannend en leerzaam.

Mijn bloedcarrière werd achtereenvolgens in de az’en te Groningen en Nijmegen, beide nu met UMC in de naam, gecomplementeerd met weefselonderzoek ten behoeve van transplantatie (renes, hepar, medulla ossium en complete tikkers). In die periode werd mij gegund om promotieonderzoek te doen. Ik meende dat ik – hoewel reeds eind dertig – in een academische setting alleen meetelde als d’r dr. voor mijn naam prangde. Els Borst, bloedzuster van het eerste uur en later van-minister bij VWS, heeft mij bij haar thuis in Bilthoven (waar zij overigens in 2014 vermoord werd door een tegenverstervingsijlhoofd doli incapax), geïnciteerd om vervolgonderzoek te verrichten op haar proefschrift over resusantagonisme. Au, wat deed dat pijn om te zien dat al sinds het eerste *Groene Boekje* van 1954 ‘rhesus’ en ‘rhesusfactor’ (Rh) zonder letter h gespeld zouden moeten worden, wegbezuinigd met de catarre en de reumatiek, hoewel rhönrad en rho (ρ) de dans zijn ontsprongen.

Zo is toen het spellingszaadje bij mij ontkiemd. Er volgde een artikel van mijn hand in het *NTvG* over spelling in de bloedgroepserologie: je spreekt over antistoffen in plaats van antilichamen, het is niet ABO maar ABo (zoals Karl Landsteiner het ook echt bedoeld heeft, want “Null meint ohne A- oder B-antigenen”), en je blijft met je poten van het h’tje in ‘rhesus’ af, want eponiem (bovendien vind ik: als je iets leent, dus ook een leenwoord, dan maak je het niet stuk.) Medisch Nederland gaf mij gelijk. Zelfs Pinkhofs *Geneeskundig Woordenboek* heeft één editie lang weer ‘rhesus’ met h gespeld, met daarbij een sneer naar Groen Boekje en Van Dale. Daarna zijn ze op hun dactyli getikt en werd het weer ‘resus’, jesus en begot nog aan toe.

Het schrijvertje in mij was geboren. Proefschrift, wetenschappelijke artikelen (fijn, wanneer je als eerste auteur staat vermeld!), en zelfs een editorial in *The British Medical Journal*, op uitnodiging en binnen drie etmalen te produceren. Noemen ze dat publiciteitsgeil? Het zal wel; boeien! Sterker nog: mijn proefschrift (de basis onder het huidige landelijk resuspreventieprogramma, met als gevolg de extra pikuur met anti-Rh(D)-immunoglobuline, tien weken na het seo, haalde *NRC* en *Volkskrant*, waardoor een tv-optreden gegeneerd werd. Leuk hoor, dat hollywoodiaanse gevoel in zo’n studio met gaffers en metteurs en scène. Ik mocht met mijn Leidse gynaecologieprof en promotor, beslist geen coccejaan met fuzzy logic, daarna zelfs de zaak – het ging om jaarlijks een tiental mio – komen adstrueren bij de minister. Je raadt het al: Els Borst. Een onderhoud van een halfuur liep uit tot een gezellig en vruchtbaar vol uur. En Elco Brinkman, de Christen Democratisch Appèlman, maar briesend wachten op de gang voor ’s ministers volgende afspraak. Heerlijk, lekker puh! De weg naar de media lag open.

Vele ingezonden brieven volgden, vooral naar *de Volkskrant* (ik ken nog twee dicteefanaten die dat doen), met een olla podrida aan onderwerpen. Maar bijvoorbeeld

ook in een met CMYK gedrukt motoristenfullcolourglanstijdschrift, waarin ik pleitte voor het altijd dragen van een donorcodicil door zoabriders. Enzovoort enzovoort, enzovoort en zo verder, of – voor onze frituristen – patati patata. Begin 2018 mocht ik meedoen met de tv-kennisquiz ‘De Tafel van Taal’, oorspronkelijk o.l.v. Margriet van der Linden maar die ging opeens pats-boem de talkshow ‘M’ presenteren. Thomas van Luyn nam het over, een reciproque verschlimmbesserung. Samen met de jonge Groningse slampoët Sacha Landkroon (een zazou die vaak als pauzefilmpje in mijn Grootzscheepse Scheepsdictees optrad) belandde ik in een disproportionele battle met twee lio’s Nederlands zonder dysorthografie. We zijn er jammer genoeg dik in getuind en lagen er gelijk uit. Maar wel een leuke trip down memory lane.

Ik ben tevens fournisseur de la Cour bij de firma Van Dale: je tjaffelt over de tientallen wikibijdragen van mijn hand (mits je bij het inloggen maar correct de completely automated public Turing-test to tell computers and humans apart invult, en je query geen ogonek of haček bevat, of een noordse [niet: Noorse] slash-o zoals in smørrebrød, of een corona als in smörgåsbord, of chemische afkortingen zoals C₁₄/14C en ozon (O₃). Het was trouwens niet altijd owrukuku’s naar Athene dragen: een enkele inzending werd om het echie gehonoreerd, zoals tafonomie, dab, romneyloods, aferese, de eerdergenoemde hepatitisvariant en het Duitse automerk. Ook zoiets simpels als zeisen/gezeist kreeg ik erin. Als griotte op de fiadu kreeg ik afgelopen jaar de uitnodiging om mee te doen met de Dietse coterie der BeNeDictionarissen en BeNeDictionaires, tezamen de BeNeDicteeërs gedoopt, de crème de la crème van Neerlands spelling. Met internetdictees op Skype is deze bent zowaar een partyflock te noemen. Ik voelde me zeer geaduleerd, maar draai nog steeds mee in de benedenste regionen. Een dictee djoinen is van een apert andere orde dan het wrochten ervan; van dat laatste heb ik best wel redelijk sappie (dat komt van het Spaanse ¿sabe Usted?, weet u?).

Wat er nog rest aan mijn écriture artiste? Een boek. Welaan, maak jullie bombonella’s maar nat: dat boek is er sinds vandaag! Het is een misdaadkortverhaal over onszelf, dicteediehards, met talloze woordgrapjes passim. Frank Denys heeft de redactie en mise-en-page verzorgd, zijn dochter Florianne de couverture conform het kleurensysteem van de ReichsAusschuss für Lieferbedingungen, en Joost Verheyen editte ad amussim de dithyrambische slotpleitrede. Bepaald geen maggelwerk, om maar eens een litotesje te gebruiken. Het geheel gecomplementeerd met de verplichte blurb. De titel? Vult u zelf maar in: ‘de Griekse ij’. Een doordenkertje, dat y’tje. Eh bien, omissis jocis. U ziet: de hypergrafie blijft. Maar het vingermoffelen is over!

W.g. uw frenetieke en woordronken animal scribax te Almere, Bob.

Xxx tot flusjes.